

Moniheli ry:n
asiantuntijalausunto
Julie Breton, toiminnanjohtaja

Hallintovaliokunta 11.5.2026
HE 54/2026 vp, Kansalaisuuskoee

Kansalaisuuskokeen rakenne ja sisällöt

Riskit

- Mitataan väärä asioita: digitaidot, ulkoa oppiminen, testitilanteessa pärjääminen

Painopisteet

- Demokraattinen järjestelmä ja osallistuminen
- Käytännön kansalaistaidot ja aktiivisuus

Vältettävät

- Yksityiskohtainen historiallinen tieto
- Tieto, jonka omaksuminen edellyttää suomalaisen koulujärjestelmän läpikäyntiä

Kokeen kielellinen vaativuus ei saa nousta korkeammaksi kuin kansalaisuuslain muu kielitaitoedellytys.

Yhteiskuntaosaaminen

- Yhteiskuntaosaaminen kertyy myös työelämässä, perhe-elämässä, viranomaisasioinnissa, vapaaehtoistoiminnassa, luottamustehtävissä, asukastoiminnassa ja kansalaisjärjestöissä.
- Kansalaisjärjestötoiminta vahvistaa ymmärrystä demokraattisesta osallistumisesta, yhdistymisvapaudesta, vaikuttamisen tavoista, yhdenvertaisuudesta, viranomaisyhteistyöstä sekä yksilön oikeuksista ja velvollisuuksista.
- Kansalaisyhteiskuntaan osallistuminen voisi tulevaisuudessa toimia kansalaisuuskokeen rinnalla yhteiskuntaosaamisen tunnistamisen välineenä.

Yhdenvertaisuus ja oikeusturva

- Hakijoille on turvattava mahdollisuus ohjattuun valmistautumiseen riippumatta siitä, ovatko he kotoutumispalveluiden piirissä.
- Kokeen toimivuuden varmistamiseksi sen valmistelussa on osallistettava maahan muuttaneita asiantuntijoita.
- Hakijan tulee voida luottaa siihen, että julkisesti saatavilla oleva oppimateriaali kattaa kaiken, mitä kokeessa kysytään.
- Hakijoiden yhdenvertaisuuden turvaavia periaatteita uusintamahdollisuuksista, kustannuksista, alueellisesta saavutettavuudesta ja yhteiskuntaorientaation tasalaatuisuudesta eri kunnissa ei saa jättää kokonaan myöhemmän toimeenpanon varaan.

Konkreettiset täydennysehdotukset

Laki kansalaisuuslain muuttamisesta

25 a §

Kokeen kysymykset koskevat Suomen keskeistä lainsäädäntöä, demokraattisen järjestelmän toimintaa ja demokraattisen osallistumisen tapoja, perus- ja ihmisoikeuksia, yhdenvertaisuutta, sukupuolten tasa-arvoa, Suomen historiaa ja kulttuuria sekä muita kansalaisuuskokeen oppimateriaaliin sisältyviä keskeisiä tietoja.

25 c §

Kansalaisuuskokeen laatijan tehtävänä on:

- 1) laatia 25 a §:ssä tarkoitettu yhteiskuntaorientaation oppimateriaaliin perustuva kansalaisuuskokeen oppimateriaali suomen ja ruotsin kielellä;
- 2) valmistella laaja valikoima kansalaisuuskokeen kysymyksiä vastausvaihtoehtoineen suomen ja ruotsin kielellä;
- 3) huolehtia kokeen oppimateriaalin, kysymysten ja vastausvaihtoehtojen testauksesta, ylläpitämisestä ja kehittämisestä ja tarkoituksenmukaisuudesta kohderyhmän näkökulmasta; sekä
- 4) osallistua 25 f §:ssä tarkoitetun asiantuntijatoimikunnan toimintaan.